

A Legfelsőbb Bíróság mint felülvizsgálati bíróság a Legfőbb Ügyészség által képviselt **felperesnek**, dr. Gyenge Zoltán ügyvéd által képviselt **alperes** ellen **általános szerződési feltételek megtámadása** iránt a Csongrád Megyei Bíróság előtt 6.G.40.208/2010. szám alatt indult és másodfokon a Szegedi Ítéltábla Gf.I.30.720/2010/2. számú ítéletével befejezett perében az említett jogerős ítélet ellen az alperes által benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán a 2011. szeptember 20-án megtartott tárgyalás alapján meghozta és 2011. szeptember 27-én kihirdette a következő

r é s z í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság mint felülvizsgálati bíróság a Szegedi Ítéltábla Gf.I.30.720/2010/2. számú ítéletének felülvizsgálati kérelemmel nem támadott rendelkezéseit nem érinti, az „Általános Szerződési Feltételek Fogyasztó (Lakossági) ügyfelek részére forint hitel kölcsön ügyletek esetében” 3.2. a) és b) pontja, az „Általános Szerződési Feltételek Fogyasztó (Lakossági) ügyfelek részére devizahitel/kölcsön ügyletek esetében” 3.2. a), b) pontja és további a), b), c) pontja, a „Kölcsönszerződés” elnevezésű blankettaszerződés 1.9. a), b) pontja, a Kölcsönszerződés személyi célú annuitásos devizaalapú kölcsönök” elnevezésű blankettaszerződés 4.8. a), b) pontja érvénytelenségének megállapítására vonatkozó rendelkezéseket a Csongrád Megyei Bíróság 6.G.40.208/2010. számú ítéletére is kiterjedően hatályon kívül helyezi és e keretben a Csongrád Megyei Bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja, a jogerős ítélet egyéb rendelkezéseit hatályában fenntartja.

A Legfelsőbb Bíróság megállapítja, hogy az alperesnek a felülvizsgálati eljárásban 39.000 (Harminckilencezer) Ft felülvizsgálati részperkölsége merült fel. Ezt meghaladó költségeit az alperes maga viseli.

Ez ellen a részítélet ellent további felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s :

Az alperes pénzügyi és kiegészítő pénzügyi szolgáltatásai során alkalmazta az „Általános Szerződési Feltételek Fogyasztó (Lakossági) Ügyfelek részére forint hitel/kölcsön ügyletek esetében” elnevezésű szabályzatot (a továbbiakban: ÁSZF I.), a „Kölcsönszerződés” elnevezésű blankettaszerződést (a továbbiakban: kölcsönszerződés I.), az „Általános Szerződési Feltételek Fogyasztó (Lakossági) ügyfelek részére deviza hitel/kölcsön ügyletek esetében” elnevezésű szabályzatot (a továbbiakban: ÁSZF II.), valamint a „Kölcsönszerződés személyi célú annuitásos devizaalapú kölcsönhöz” elnevezésű blanketta szerződést (a továbbiakban: kölcsönszerződés II.).

A felperes e szabályzatok és blankettaszerződések egyes rendelkezései érvénytelenségének megállapítása iránt közérdekű keresetet terjesztett elő.

Többek között sérelmezte az ÁSZF-ekben, illetve a kölcsönszerződésekben szereplő azon ok-listák tartalmát is, melyek felsorolták, hogy mely feltételek bekövetkezte esetén jogosult az alperes az ügyfélre kedvezőtlenül gyakorolni az egyoldalú szerződésmódosítás jogát a szerződésben kikötött kamat, díj, költség tekintetében.

Az ok-listák

a) pontja a jogi, szabályozói környezet változása

- a Hitelintézet - hitel-, és pénzügyi lízingszerződés szerinti jogviszonyokat szorosan és közvetlenül érintő - tevékenységére, működési feltételeire vonatkozó vagy azt érintő jogszabály, jegybanki rendelkezés, vagy a hitelintézetre kötelező egyéb szabályozók megváltozása;
- a Hitelintézet - hitel-, és pénzügyi lízingszerződés szerinti jogviszonyokat szorosan és közvetlenül érintő - tevékenységekhez kapcsolható közteher (pl. adó), a kötelező tartalékolási szabályok változása;
- kötelező betétbiztosítás összegének, vagy díjának változása,

b) pontja a Hitelintézet forrásköltségeinek változása/pénzpiaci forrásszerzési lehetőségek változása, így különösen, de nem kizárólagosan

- Magyarország hitelbesorolásának változása,
- az országhoz tartozó kockázati felár változása (credit default swap),
- a jegybanki alapkamat, a jegybanki repo- és betéti kamatlábak változása;
- a bankközi pénzpiaci kamatlábak/hitelkamatok változása;
- a Magyar Állam vagy a Hitelintézet által kibocsátott kötvény és SWAP hozamgörbék egymáshoz képest történő elmozdulása;
- refinanszírozást biztosító, nyilvánosan kibocsátott értékpapír hozamának, illetve kibocsátója elismert külső hitelminősítő szervezet általi kockázati besorolásának változása, vagy az ilyen besoroláshoz kapcsolódó költségek megváltozása;

- a Hitelintézet lekötött ügyfélbetéti kamatának változása esetén

teszi lehetővé az alperes számára az egyoldalú szerződésmódosítást. Az ÁSZF II. az ok-listát további a)-tól d)-ig terjedő felsorolással is kiegészíti. Az itt szereplő a) és b) pont lényegében megegyezik a korábban felsoroltakkal kis eltéréssel, míg a c) pont a banki működési feltételek megváltozása esetén is lehetőséget ad a szerződések egyoldalú módosítására nevezetesen az alábbi esetekben:

- az ügyfélért vállalt kockázat tényezőinek - a Takarékszövetkezet megítélése szerinti - változása, ideértve az ügyfél hitelképességének és a biztosítékok értékében bekövetkezett változást is;
- a lakossági kölcsönök kockázatának, illetve kockázati tényezőinek változása;
- a Takarékszövetkezet kockázati kamatfelárának emelkedése,
- működési költségek növekedése.

Az alperes a kereset elutasítását kérte.

Az elsőfokú bíróság 6. sorszámú ítéletében egyebek mellett az alábbi rendelkezések érvénytelenségének megállapításáról döntött - az alperessel szerződő valamennyi félre kiterjedő hatállyal - az ítélet jogerőre emelkedéséig még nem teljesített szerződések vonatkozásában:

ÁSZF I. 3.2. a)-c) pontjai, 6.6. pont, 6.11. pont, 8. a)-g) pontjai, 10.6. b)-j) pontjai,

Kölcsönszerződés I. 1.9. a)-c) pontjai,

ÁSZF II. 3.2. a)-c) pontjai továbbá d) pontjai, 6.2. pont, 8. a)-g) pontjai, 10.2. b)-j) pontjai,

Kölcsönszerződés II. 4.8. a)-c) pontjai.

Az alperes fellebbezése alapján eljáró másodfokú bíróság 2. sorszámú ítéletében az elsőfokú ítélet nem fellebbezett részét nem érintette, fellebbezett rendelkezéseit pedig részben megváltoztatta. Az alperes által alkalmazott, 2008. június 9. napjától hatályos általános szerződési feltételek közül a felülvizsgálati kérelem szempontjából releváns alábbi rendelkezések vonatkozásában állapította meg - az alperessel szerződő valamennyi félre kiterjedő hatállyal - az érvénytelenséget:

ÁSZF I. 3.2. a)-b) pontjai, 6.6. pont, 8. pont, 10.6. b)-f) pontjai,

Kölcsönszerződés I. 1.9. pont a)-b) pontjai,

ÁSZF II. 3.2. pont a)-b) és azt követő a)-c) pontjai, 6.2. pont, 8. pont, 10.2. b)-f) pontjai,

Kölcsönszerződés II. 4.8. pont a)-b) pontjai.

A másodfokú bíróság mindenekelőtt rámutatott arra, hogy az ÁSZF-ek

alapján létrejövő szerződések megkötésekor az alkufolyamat általában elmarad, a fogyasztó választási lehetősége rendszerint arra koncentrálódik, hogy megkötí, vagy nem köti meg az általa sokszor el sem olvasott ÁSZF-eknek megfelelő tartalommal a szerződést. Ily módon lehetővé válik, hogy az ÁSZF kidolgozója a Ptk. 200. § /1/ bekezdésében írt diszpozitív szabályozás helyett saját szerződési feltételeit érvényesítse. A hitelező és az adós közötti magánjogi kapcsolatban a mellérendeltség és egyenjogúság elvének érvényesülni kell. Nem fogadható el olyan kikötés, amely az adós hátrányára indokolatlan egyensúlytalansághoz vezethet. Ha fennáll az elvi lehetősége annak, hogy a feltétel bármikor hátrányos helyzetbe hozhatja a fogyasztót, akkor a kikötés tisztességtelenségét meg kell állapítani, függetlenül attól, hogy a kikötés megfogalmazásakor mi volt a pénzügyi intézet szándéka, illetve hogy egyáltalán alkalmazza-e ténylegesen az adott kikötést.

A másodfokú ítélet szerint a felek előzetesen kiköthetik az egyoldalú szerződésmódosítás jogát, de a szerződés tartalmát egyoldalúan csak azon feltételek fennállása esetén lehet megváltoztatni, melyeket a Ptk. 241. §-a a bíróság általi szerződésmódosításhoz előír. Az ott írt követelmény - a 32/1991.(VI.6.) AB határozat III/4. pontja szerint - még a jogszabállyal való egyoldalú szerződésmódosításnak is alkotmányos gátját képezi. A perbeli általános szerződési feltételek több helyen szabályozzák a pénzügyi intézet egyoldalú szerződésmódosításának a jogát és e rendelkezések formailag megfelelnek a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Hpt.) 210. § /3/ bekezdése szerinti törvényi előírásoknak, ugyanis tartalmazzák az egyoldalú szerződésmódosítás lehetséges okait. Azt is vizsgálni kell azonban, hogy az ott felsorolt feltételek alapul szolgálhatnának-e a bíróság általi szerződésmódosításhoz. A Ptk. 241. §-a alapján nincs lehetőség szerződésmódosításra akkor, ha annak célja kizárólag az egyik fél kockázati tényezőjének csökkentése, kiküszöbölése. Mindenki maga köteles ugyanis feltárni a szerződéskötéssel együttjáró kockázati tényezőket, és ez az elvárás fokozottan érvényesül a professzionális gazdasági szereplők esetében, amilyenek az alperes is minősül.

A jogerős ítéletben kifejtettek szerint az ÁSZF I. 3.2. a)-b) pontjai, a Kölcsönszerződés I. 1.9. a)-b) pontjai, az ÁSZF II. 3.2. a), b) pontjai, valamint további a)-c) pontjai és a Kölcsönszerződés II. 4.8. a)-b) pontjai olyan körülmények megváltozását jelölik meg egyoldalúan szerződésmódosítási okként, melyek kizárólag az alperes működési, tevékenységi érdekkörébe, kizárólag az alperes üzleti kockázatába tartoznak, és mely körülmények megváltozására semmiféle ráhatása nem volt sem a vele szerződő félnek, sem mindkét szerződő felet érintő körülménynek. Ilyen kockázatoknak a fogyasztóra történő áthárítása tisztességtelen. Ha nem így lenne, akkor a fogyasztó számára is biztosítani kellene például a jogszabályok, a közterhek, vagy

közszolgáltatási díjak, megélhetési költségek számára hátrányos változása esetén az egyoldalú szerződésmódosítás jogát.

Az ÁSZF I. 3.2. a)-b) pontjai az alperes rendes üzleti kockázatába tartozó, saját tevékenységi és érdekkörében felmerült változások esetén adnak lehetőséget a kamat, a díj és a költség vonatkozásában a szerződés egyoldalú módosítására.

Az a) pontban írt kikötések tartalmukat tekintve indokolatlanok és hátrányosak is, nem felelnek meg az arányosság és mellérendeltség követelményeinek. Ugyanez a megítélése a b) pontban felsoroltaknak is azzal, hogy a vis maior nagyságrendű változások nem tartoznak a rendes üzleti kockázat határai közé. A fentieknek megfelelő álláspontot foglalta el a másodfokú bíróság a kölcsönszerződés I. 1.9. a)-b) pontjában, az ÁSZF II. 3.2. a)-b) és további a), b), c) pontjában, valamint a kölcsönszerződés II., 4.8. a)-b) pontjában írtak tekintetében is.

A másodfokú bíróság nem tulajdonított jelentőséget annak, hogy az alperes az ún. Magatartási Kódexből ültette át a támadott kikötéseket az általános szerződési feltételek közé, mert álláspontja szerint a Magatartási Kódex nem jogszabály, az abban foglaltak csak az aláíró pénzügyi intézeteket kötik, tehát sem az alperessel szerződő félre, sem a bíróságra nem alkalmazandók az ott írt rendelkezések.

Az egyéb fellebbezéssel támadott rendelkezések tekintetében az Ítélet tábla álláspontja a következő volt:

A jogerős ítéletben kifejtettek szerint a szerződés azonnali hatályú felmondása és ezzel a hátralékos tartozás lejárttá tétele többnyire rendkívül súlyos gazdasági helyzetbe hozza az adóst, és emiatt ez a szankció csak valóban súlyos szerződésszegés, a hitel visszafizetésének reális veszélyeztetettsége esetén alkalmazható. A Ptk. 525. § /1/ bekezdés a)-e) pontjai és /2/ bekezdés a)-c) pontjai tartalmazzák az azonnali hatályú felmondási okokat. A felek ugyan többletként kiköthetnek további felmondási okokat is, de csak az arányosság elvére figyelemmel, azaz ésszerű összefüggésnek kell fennállnia az adott sérelem és annak következményei között.

Mindkét ÁSZF 8. pontja szankcióként teszi lehetővé az alperes azonnali hatályú felmondását akkor, ha az ügyfél a felsorolt esetekben elmulasztja tájékoztatási kötelezettségének teljesítését. A másodfokú bíróság szerint az ott írt kikötések tisztességtelenek, mert a megjelölt jogkövetkezmény alkalmazása „bármilyen” adatközlés elmulasztásához képest aránytalan és szükségtelen. A kikötések egy része ellentmondásos és értelmetlen is, mert az azonnali hatályú felmondás lehetséges okairól az ÁSZF I. és az ÁSZF II. külön pontokban is rendelkezik.

Az ÁSZF I. 10.6. b)-f), valamint ÁSZF II. 10.2. b)-f) pontjaival kapcsolatban a másodfokú bíróság a következőket fejtette ki:

A felsorolt kikötések nem elég konkrétak ahhoz, hogy megteremtsék

az azonnali felmondás lehetőségét és tisztességtelenek, mert az adósnak fel nem róható magatartásokat is a legsúlyosabb szankcióval sújtják. Az arányosság elvét sérti, hogy a b) és c) pontok esetében bármely összegű fizetési kötelezettség elmulasztása miatt, és akár jelentéktelen szerződésszegés esetén is jogosult az alperes az azonnali hatályú felmondásra. Az felelne meg a tisztesség követelményének, ha a d) pontban írtakkal szemben a valótlan, vagy hiányos adatközlés enyhébb esetei nem szolgálhatnának felmondási okként. Az e) és f) pontban írt felmondási okok pedig azért tisztességtelenek, mert nem objektív körülményektől - mint ahogy az a Ptk. 525. § /1/ bekezdés d) pontjában szerepel - hanem az alperes szubjektív egyéni értékítéletétől teszik függővé a felmondás lehetőségét.

Az ÁSZF I. 6.6. pontjában és az ÁSZF II. 6.2. pontjában írt rendelkezésekkel kapcsolatban a másodfokú bíróság a következőkre mutatott rá:

A biztosítás jogintézménynek célja az, hogy a károsultat minél kevésbé terheljék a káresemény következményei. A kártérítési jog reparációs jellege a vagyonbiztosítási szerződéseknél is megmutatkozik. A biztosítási összegnek az a rendeltetése, hogy abból a dolog tulajdonosa helyreállíthassa a biztosított vagyontárgyat és ily módon a bekövetkezett kárt elhárítsa, vagy csökkentse, az alperes által alkalmazott szerződési kikötés viszont ezt lehetetlenné teszi. Elzárja a tulajdonost attól, hogy a kapott összeget a hitelező részére fedezetül adott vagyontárgy helyreállítására fordítsa és olyan adósokat is idő előtti törlesztésre kényszerít - a biztosítási összegnek megfelelő mértékben - akik teljesítése egyébként szerződésszerű, folyamatos volt. A kikötés ezért tisztességtelen, érvénytelen. Más kérdés, hogy ha az adós a hitelszerződést megszegve a kapott biztosítási összeget nem a biztosítéki vagyontárgy helyreállítására fordítja, akkor helye lehet azonnali hatályú felmondásnak, erről azonban a Ptk. 525. § /1/ bekezdés c) és d) pontja rendelkezik.

A jogerős ítélettel szemben az alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet. Álláspontja szerint jogszabálysértően állapította meg a jogerős ítélet az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségének biztosítása miatt az ÁSZF I. 3.2. a)-b) pontjának, a kölcsönszerződés I. 1.9. a) és b) pontjának, az ÁSZF II. 3.2. a), b) és további a)-c) pontjának, valamint a kölcsönszerződés II. 4.8. a)-b) pontjának az érvénytelenségét. Jogszabálysértően állapította meg továbbá, hogy érvénytelenek az ÁSZF I. 10.6. b)-f) pontjának, 6.6. pontjának, az ÁSZF II. 10.2. pont b)-f) pontjának, 8. pontjának valamint 6.2. pontjának rendelkezései. Kérte, hogy e jogszabálysértő rendelkezések tekintetében a Legfelsőbb Bíróság helyezze hatályon kívül a jogerős ítéletet és hozzon a jogszabályoknak megfelelő, a felperes keresetét elutasító határozatot. Felülvizsgálati kérelmét az alábbiakkal indokolta:

A per tárgyává tett ÁSZF-eknek és kölcsönszerződéseknek az egyoldalú szerződésmódosítással kapcsolatos rendelkezéseivel összefüggésben hangsúlyozta, hogy e rendelkezések „szöveghűen” ismétlik meg a Magatartási Kódexben írtakat.

A Magatartási Kódex a harmadik féllel szembeni magatartás „szabályelveit” rögzíti, a pénzügyi intézet és a lakossági ügyfelek kapcsolatrendszerét szabályozza, tehát nem fogadható el, hogy az csak a Magatartási Kódexet aláíró felekre irányadó. Kiemelendő, hogy a 2008. évi XLVII. törvény a Magatartási Kódexben foglalt követelmények be nem tartását megtévesztő, tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatnak minősíti. A Magatartási Kódexben írt szabályokat már csak azért is érvényesnek kell elfogadni, mert ha azt az alperes nem tartja be, súlyos szankcióra számíthat a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete (PSZÁF) részéről. A Hpt. 203. § /6/ és /7/ bekezdésében, 207. § és 210. § /5/ bekezdésében írtakra tekintettel jogosan állítható, hogy a Magatartási Kódex jogforrás, mert törvényes alapja van, maga a jogszabály rendezi betartásának szabályrendszerét, és jogszabály által létrehozott szervezet ellenőrzi, szankcionálja az abban foglaltak megsértését. Azért sem minősülhet a Magatartási Kódex jogszabályon kívüli eszköznek, mert az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét a 275/2010. (XII.15.) Korm. rendelet is tartalmazza és pedig a jogerős ítélet által tisztességtelennek minősített okok felsorolása mellett (1. § /2/ és /5/ bekezdés). Ha pedig a Magatartási Kódex tisztességtelen, akkor a Magatartási Kódex vizsgálatát kellett volna a per tárgyává tenni.

Elfogadhatatlan az a gondolatmenet, hogy szerződésmódosítási okként csak mindkét fél érdekkörén kívül álló körülmények vehetők figyelembe. A mai gazdasági helyzetben lehetetlen elvárni, hogy egy 15-20 évre kötött szerződés kapcsán a pénzügyi intézet minden üzleti kockázatot képes legyen előre feltárni, hogy akár egy évre is előzetesen megjósolható legyen például az országgokkázati felár, vagy a bankközi kamatlábak változása. A bankrendszer egyértelmű összeomlásához vezetne, ha például 2007-es árfolyamon kellene folyósítani a CHF alapú hiteleket. Miután a bankok rövidlejáratú forrásokból szerzik be a pénzügyi piacról hosszúlejáratú hiteleiket, a források időközbeni drágulása, a kamatváltozás és árfolyam emelkedés olyan alapvető, az alperesen kívül eső objektív tényezők, melyeket a bank kénytelen áthárítani. A pénzügyi intézet semmi befolyást nem tud gyakorolni a Magatartási Kódexben felsorolt okokra, így például az országgokkázati besorolásra, vagy a bankközi pénzügyi kamatláb változásokra. A jogerős ítélet logikája szerint a gáz világgpiaci árának megváltozása sem szolgálhatna alapul a gázár emelésére.

A hitelezési gyakorlatnak speciális jellemzői vannak, ennek figyelmen kívül hagyásával a hitelezés jogintézménye kezelhetetlenné válna. A jogerős ítélet viszont tévesen csak és kizárólag a Ptk. rendelkezéseire épít. A Hpt. keretei közötti

egyoldalú szerződésmódosítás más tényálláson alapul, mint a Ptk. 241. §-a szerinti bírói úton történő szerződésmódosítás. Ezt támasztja alá az 1993. április 5-i 93/13.EGK tanácsi irányelv mellékletének 2. pontja is, mely szerint a felek előre megállapodhatnak abban, hogy milyen esetben kerül sor szerződésmódosításra. Ez pedig megfelel a Ptk. 200. § /1/ bekezdésében foglaltaknak.

A felmondási joggal kapcsolatos ÁSZF rendelkezésekkel összefüggésben az alperes a következőket hangsúlyozta:

A Ptk. Kommentára a Ptk. 525. §-ával kapcsolatban kiemeli, miszerint a szerződés akkor is felmondható, ha a kölcsönszerződés nem tölti be gazdasági rendeltetését, ha a hitelező érdekeinek méltányos védelme, biztonságának megóvása végett szükséges a szerződés megszüntetése, ha a szerződés megszüntetésére az adós elítélendő magatartása szolgáltat elegendő alapot. Azt is kiemeli a Kommentár, hogy az adósok hitelképtelenségének megállapítása szempontjából a bankkölcsön fedezetére és biztosítékaira vonatkozó követelményeknek van elsősorban jelentőségük. A Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete Felügyeleti Tanácsa 7/2006.(IX.28.) sz. ajánlásának 35. pontjában konkrétan megfogalmazza, hogy a hitelezési kockázatot vállaló intézménynek nemcsak a fedezetek meglétét, hanem a fedezetek értékében beállott változásokat is folyamatosan figyelemmel kell kísérnie és értékelnie kell a kintlévőségek minősítése során. Ennek megfelelően a csőd, felszámolás bekövetkezte, vagy végrehajtási cselekmény olyan kockázatot jelent, amely egyértelműen megfelel a jogszabályi előírásoknak. Az 1991. évi XLIX. törvény (Cstv.) bevezetője is ismeri a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet fogalmát és nem lehet elvárni a pénzügyintézetektől, hogy egy ilyen helyzetben ne tegyék meg a szükséges lépéseket.

A biztosítási összeg engedményezésével kapcsolatban a felülvizsgálati kérelem arra mutat rá, hogy a gépjármű lízing cégek nem folytathatnák tevékenységüket a biztosítási összeg engedményezése nélkül. E jogintézmény célja annak megakadályozása, hogy az adós a kapott biztosítási összeget a biztosítéki vagyontárgy helyreállítása helyett másra fordíthassa. Aláfölérendeltségi helyzetről nincs szó, mivel a felek között szoros elszámolás van. A biztosítási összeg engedményezésével a hitel nem marad fedezet nélkül; a biztosítéki vagyontárgy megsemmisülése esetén ugyanis egy pénzösszeg lép a vagyontárgy helyébe. Ez nem jár az alperes jogalap nélküli gazdagodásával és megfelel a polgári jog szabályainak. Nem merülhet fel a 18/1999.(II.5.) Korm. rendelet 1. § /1/ bekezdés c) pontjában írtakra alapítottan sem a tisztességtelenség, mert ez esetben a hitelintézet már teljesített a fogyasztó felé.

A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet

hatályában történő fenntartását kérte.

A Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta, vizsgálhatta felül és azt az alább kifejtettek szerint részben jogszabálysértőnek találta.

A Legfelsőbb Bíróság először az egyoldalú szerződésmódosítással kapcsolatos rendelkezések tekintetében vizsgálta a másodfokú bíróság ítéletében kifejtetteket.

A Legfelsőbb Bíróság osztotta a másodfokú bíróságnak azt az álláspontját, hogy az általános szerződési feltételek, a blanketta szerződések alkalmazása háttérbe szorítja a tényleges piaci alku érvényesülésének lehetőségét, ezzel összefüggésben sérülhet a szerződő felek egyenjogúságának és mellérendeltségének elve, egyensúly eltolódások következhetnek be a szerződő felek jogai és kötelezettségei tekintetében, a fogyasztó kiszolgáltatottá válhat a professzionális szereplővel szemben, és mindezek miatt fokozott jelentősége van a fogyasztók védelmének.

A Ptk. 209. §-a meghatározza, hogy az általános szerződési feltételt, illetve a fogyasztói szerződésben egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltételt mely esetekben kell tisztességtelennek tekinteni és külön jogszabály, a 18/1999.(II.5.) Korm. rendelet sorolja fel - nem taxatív jelleggel - azon szerződési feltételeket, melyek a fogyasztói szerződésben különösen tisztességtelennek minősülnek, illetve melyeket az ellenkező bizonyításig tisztességtelennek kell tekinteni. Ugyanakkor a Ptk. 209. § /6/ bekezdése szerint nem minősülhet tisztességtelennek a szerződési feltétel, ha azt jogszabály állapítja meg, vagy jogszabály előírásának megfelelően határozzák meg. Ebből következően a perbeli ÁSZF-ek és blankettaszerződések tekintetében elsődlegesen azt kellett vizsgálni, hogy azok a vonatkozó jogszabályi előírásoknak megfelelnek-e.

A Legfelsőbb Bíróság alapvetően tévesnek találta a felülvizsgálati kérelemnek azon álláspontját, hogy az érintett kikötések érvénytelenségének megállapítását önmagában amiatt mellőzni kellett volna, mert azok megegyeznek a Magatartási Kódexben írtakkal. Az alperes e tekintetben arra hivatkozott, hogy a Magatartási Kódexben szereplő ok-listában írtakat szinte szó szerint beépítette a per tárgyát képező ÁSZF-ekbe, illetve a kölcsönszerződési rendelkezésekbe, ezen körülmény önmagában kizárja e rendelkezések tisztességtelen voltát. Ezzel szemben tény, hogy a Magatartási Kódexben szereplő ok-lista csak a kamat egyoldalú megváltoztatására ad lehetőséget, emiatt eleve nem lehet szó a Magatartási Kódex és a támadott kikötések szinte azonos tartalmáról.

A magatartási kódex fogalmát a 2008. évi XLVII. törvény vezette be,

melynek értelmező rendelkezése szerint (2. § i) pont) a magatartási kódex olyan, a piaci önszabályozás keretében létrehozott megállapodás vagy szabályegyettes, amely valamely kereskedelmi gyakorlat, vagy tevékenységi ágazat vonatkozásában követendő magatartási szabályokat határozza meg azon vállalkozások számára, melyek a kódexet magukra nézve kötelezőnek ismerik el. A Magatartási Kódex tehát - ahogy azt a jogerős ítélet is megállapította - nem jogszabály, annak rendelkezései azokat kötik, akik alávetették magukat a Magatartási Kódex rendelkezéseinek. Tény, hogy a Hpt. 203. §-ának /6/ és /7/ bekezdése előírja, miszerint az ügyfelet a szerződéskötés előtt tájékoztatni kell arról, hogy a pénzügyi intézmény a Magatartási Kódexnek alávetette magát, és biztosítani kell az ügyfél számára a Magatartási Kódex elérhetőségét, a 207. § /2/ bekezdése pedig kötelezi a pénzügyi intézményt, hogy a Magatartási Kódexnek való alávetés tényét Üzletszabályzatában feltüntesse. Mindezen szabályokból azonban nem következik, hogy az ÁSZF-ben, vagy a szerződésben írt olyan kikötés érvénytelenségét a bíróság nem vizsgálhatná, mely kikötés a Magatartási Kódexben is szerepel. A jogvita elbírálása során nincs jelentősége a Magatartási Kódex tartalmának, mert a per tárgyát nem a Magatartási Kódex rendelkezéseinek vizsgálata képezte.

Nem ért egyet a Legfelsőbb Bíróság a másodfokú ítélet azon megállapításával, miszerint az alperes az ügyfélre kedvezőtlenül és egyoldalúan csak ugyanazon feltételek fennállása esetén változtathatja meg a szerződés tartalmát, mely feltételeket a Ptk. 241. §-a a bíróság általi szerződésmódosításhoz meghatároz. A perbeli szerződés típus esetében ugyanis a szerződés egyoldalú, az ügyfélre hátrányos módosításának feltételeit a Ptk.-hoz viszonyítva lex speciálisnak minősülő jogszabály, a Hpt. határozza meg, feltehetőleg szem előtt tartva nemcsak azt, hogy a kölcsön, hitel, illetve pénzügyi lízingszerződések tipikusan hosszútávra jönnek létre (ez más polgári jogi szerződés típusra is jellemző lehet), hanem azt is, hogy a szerződő feleken kívül álló, előre nem kalkulálható tényezők, körülmények a más típusú polgári jogi szerződésekhez képest általában nagyobb gyakorisággal, jelentősebb hatást kifejtve fordulnak elő e szerződések esetén.

Bár a Legfelsőbb Bíróság megítélése szerint a perbeli jogvita elbírálása során nem irányadóak a Ptk. 241. §-ában foglaltak, a másodfokú bíróság ítéletében kifejtettekre tekintettel a Legfelsőbb Bíróság az alábbiakra mutat rá:

A Ptk. 241. §-a szerint akkor módosíthatja a bíróság a szerződést, ha a felek tartós jogviszonyában a szerződéskötést követően beállott körülmény folytán a szerződés valamelyik fél lényeges jogos érdekét sérti. A kialakult bírói gyakorlat szerint nem kérheti a szerződésmódosítást az a személy, aki a szerződéskötéskor számolhatott a körülmények későbbi változásával - tehát kellő gondosság esetén felmérhette a kockázatot. A felülvizsgálati

kérelemben hivatkozott 32/1991.(VI.6.) AB határozat szerint a már fennálló szerződések tartalmának az állam részéről, jogszabállyal történő módosítására akkor van kivételesen lehetőség a Ptk. 226. § /2/ bekezdése alapján, ha a szerződéskötést követően beállott körülmény folytán a szerződés valamely fél lényeges jogos érdekét sérti, a körülményváltozás nem volt ésszerűen előrelátható, ugyanakkor túlmegy a normális változás kockázatán és a beavatkozás társadalmi méretű igényt elégít ki. Ugyanezt az álláspontot foglalta el a 66/1995.(XI.24.) AB határozat is.

A Ptk. 241. §-ában foglalt jogintézménytől lényegesen eltér a Hpt. 210. §-ának /3/ bekezdése. A Hpt. szabályozása szerint a hitel/kölcsönszerződés aláírásakor az adós tudomásul veszi, hogy az ÁSZF-ben, illetve a kölcsönszerződésben meghatározott okok megváltozása esetén a szerződést a pénzügyi intézmény egyoldalúan módosíthatja az adós hátrányára. Megjegyzendő, hogy a kölcsönszerződésben megjelölt okok megváltozása indokolt esetben egyben - a Hpt. 210. § /4/ bekezdés b) pontjában írtak szerint - az ügyfél javára történő szerződésmódosítási kötelezettséget jelenti. Ezek a jellemzők pedig alapvetően eltérnek a Ptk. 241. §-ában írtaktól. Épp a fogyasztói érdekek érvényesülése, a perbeli jogviszonyok sajátos jellege miatt szabályozza a Hpt. azt, hogy mikor kerülhet sor egyoldalú szerződésmódosításra. Ebből következőn nem a Ptk. szabályai az elsődlegesek a hitel/kölcsön és pénzügyi lízingszerződés érvényességének megítélése tekintetében, hanem a Ptk-val azonos szintű jogforrásnak, a Hpt-nek mint lex speciálisnak a rendelkezései. A Ptk. rendelkezései mögöttes jogszabályi rendelkezéseknek minősülnek e körben és csak a Hpt. speciális rendelkezései hiányában irányadók.

Annak megítélésénél tehát, hogy egy fogyasztóval kötött - nem lakáscélú - kölcsönszerződés esetén milyen feltételek mellett kerülhet sor az ügyfél számára kedvezőtlenül a kamat, a díj és a költség egyoldalú módosítására a pénzügyi intézmény részéről, a fent kifejtettekből következőn nem a Ptk., hanem a Hpt. 210. § /3/ és /4/ bekezdésének rendelkezéseiből kell kiindulni.

E rendelkezések szerint az egyoldalú szerződésmódosítás jogát a hitelező akkor jogosult gyakorolni, ha a módosításra okot adó objektív körülmények tételes meghatározását a szerződés tartalmazza, valamint a hitelező árazási elveit írásban rögzítette. A jogszabályhely az árazási elvek tartalmáról is rendelkezik. Kimondja, hogy a módosítás csak a kamat, díj vagy költség mértékére ténylegesen hatást gyakorló ok alapján történhet {(4) bekezdés a) pont}, hogy a kamat-, díj- vagy költségelem csökkentését is érvényesíteni kell, ha valamely feltétel változása ezt indokoltá teszi {(4) bekezdés b) pont}, hogy tényleges hatásuk arányában, együttesen kell figyelembe venni a kamat, díj vagy költségelemre kihatással bíró ok-okozati feltételeket {(4) bekezdés c) pont}, továbbá hogy a díjat vagy költséget évente legfeljebb a KSH által

közzétett előző évi éves fogyasztói árindex mértékében lehet emelni {(4) bekezdés d) pont}.

A Hpt. 2010. január 1-től hatályos rendelkezései szerint tehát - a hitelező az egyoldalú szerződésmódosítás jogával nem korlátlanul és nem bármely indokra hivatkozással élhet, hanem csak olyan objektív körülmények bekövetkezte esetén, mely körülmények tételes felsorolását már a szerződés meghatározta, tehát mely feltételek bekövetkezte esetére az ügyfél már a szerződéskötéskor hozzájárult a hitelező egyoldalú szerződésmódosításához. Az is feltétel, hogy a pénzügyi intézmény rendelkezzen már a szerződéskötéskor az árazási elveit írásban rögzítő dokumentummal. Kiemelendő, hogy a Hpt. 210. § /6/, /7/ és /9/ bekezdéseiből kitűnően a módosításról az ügyfelet a módosítás hatályba lépése előtt legalább 60 nappal hirdetményben és egyéb módon is értesíteni kell, az ügyfél pedig - főszabályként - a módosítás hatályba lépése előtt díjmentesen felmondhatja a szerződést. E törvényi rendelkezések megfelelnek a 93/13.EGK tanácsi irányelvben írtaknak.

A peres eljárásban a fent kifejtettekből következően azt kellett vizsgálni, hogy az alkalmazott általános szerződési feltételek megfelelnek-e a Hpt. 210. § /3/ bekezdésében írt jogszabályi követelményeknek. A Legfelsőbb Bíróság álláspontja szerint a Hpt. 210. § /3/ bekezdés utolsó mondatában írtak alapulvételével a hitelező csak az alábbi feltételeknek megfelelő okokra hivatkozva gyakorolhatja az ügyfélre kedvezőtlenül az egyoldalú szerződésmódosítás jogát:

Objektív okként a nyelvtani értelmezés szerint is csak olyan külső körülmény vehető figyelembe, melynek előidézésében a felek sem külön-külön, sem együttesen semmilyen szerepet nem játszhatnak, melynek bekövetkeztére a feleknek semmiféle befolyása nem lehet. Ezt az álláspontot erősítik meg a Hpt. szempontjából háttérjogszabálynak minősülő Ptk. 228-229. §-ainak rendelkezései is.

A tételes meghatározás követelményének csak akkor felel meg a szerződés, ha az ok-lista teljeskörűen és nem példálózva jelöli meg az egyoldalú szerződésmódosításra alapot adó körülményeket, tehát ha az ok-lista egy olyan zárt rendszer, amely a figyelembe vehető tények és körülmények taxatív felsorolását tartalmazza.

Az okokat pontosan, egyértelműen, ellentmondásoktól mentesen kell megjelölni, ahogy azt a Ptk. 228. § /3/ bekezdése a szerződési feltételek vonatkozásában is megkívánja.

Ezek a legfontosabb elvárások az ok-lista tartalmával, azaz az egyoldalú szerződésmódosítás okainak meghatározásával kapcsolatban.

Ugyanakkor annak megállapításához, hogy egy konkrét esetben az egyoldalú szerződésmódosításra alapos okból került-e sor és erre tekintettel az jogszerűnek minősül-e, az alábbi feltételeknek is

teljesülniük kell:

Csak olyan körülmények változása adhat alapot a kamat, a díj, a költség tekintetében az egyoldalú szerződésmódosításra, mely körülményeket a szerződéskötéskor is figyelembe vettek a kamat, a díj és a költség meghatározásakor és mely körülmények változása tényleges hatást gyakorol a kamat, a díj, a költség mértékére.

A bekövetkezett változásnak meg kell haladnia a normálisan vállalható üzleti kockázat mértékét, jelentéktelen, érdemi hatást nem kiváltó változás nem adhat alapot a szerződés módosítására. A módosítás mértékének arányban kell állnia a bekövetkezett változás hatásával.

Hangsúlyozandó, hogy bár az adott körülmény változásával a szerződéskötéskor elvi értelemben számolni lehetett - ellenkező esetben nyilván nem szerepelt volna az ok-lista felsorolásában - a változás tényleges bekövetkeztét, a kamatra, a díjra, a költségre kiható mértékét ésszerűen még egy professzionális gazdasági szereplő sem láthatta előre. (Ezzel indokolható ugyanis, hogy már nem lehet elvárni a szerződés kamatra, díjra, költségre vonatkozó rendelkezésinek változatlan feltételek melletti fenntartását.)

A Legfelsőbb Bíróság megítélése szerint tévedett a másodfokú bíróság, amikor mindenfajta tételes vizsgálat nélkül úgy ítélte meg, hogy az ok-listákban foglalt körülmények változásával az alperesnek mint professzionális gazdasági szereplőnek már a szerződéskötéskor számolnia kellett, hogy az alperes érdekkörébe tartozó e változások minden kockázatát az alperesnek kell viselnie. A Legfelsőbb Bíróság álláspontja szerint ez a kockázatviselési szabály csak akkor tekinthető irányadónak, ha megállapítható, hogy a változás a normálisan előre látható, kiszámítható változás kockázatán belül van. Nyilvánvaló, hogy az előre látható, előre kalkulálható kockázat eltérő lehet rövid, illetve hosszú távú szerződések esetén. A mai gazdasági körülmények között azonban azt egyértelműen kimondani, hogy minden egyes az ok-listában felsorolt körülmény megváltozásával, annak pontos mértékével (a vis maior esetét kivéve) az alperesnek akár több évtizedre előre is számolnia kell, a Legfelsőbb Bíróság meggyőződése szerint nem lehet. A fent kifejtett álláspontot erősítik a 275/2010.(XII.15.) Korm. rendeletben foglaltak, illetve a 93/13.EGK tanácsi irányelv egyes rendelkezései is. A Hpt-nek az a rendelkezése, mely szerint a szerződésben meghatározott körülmények változása kiválthatja a pénzügyintézet azon kötelezettségét is, hogy indokolt esetben csökkentse (értelemszerűen az ügyfél számára kedvezően) a kamat, a díj, vagy a költség mértékét, szintén a ezen álláspont helyességét támasztja alá.

A Legfelsőbb Bíróság megítélése szerint nem lehet tételes vizsgálat nélkül azt kimondani, hogy az ok-listákban foglaltak „formai” szempontból megfelelnek a törvényi előírásoknak. Vannak ugyanis

olyan feltételek, melyekkel kapcsolatban felmerülhet például, hogy nem felelnek meg a tételes meghatározás követelményének, hogy bekövetkezésükre az alperesnek esetleg ráhatása lehet, vagy nem eléggé egyértelműen meghatározottak, szubjektív elemeket tartalmaznak, sőt olyan közgazdasági fogalmak is megjelennek, melyek vonatkozásában a Legfelsőbb Bíróság szerint azok jelentésének, tartalmának felderítése lehet szükséges.

A Legfelsőbb Bíróság megítélése szerint a fent kifejtettekre tekintettel a megalapozott döntés meghozatalának alapfeltétele az ok-listákban felsoroltak egyenkénti megvizsgálása abból a szempontból, hogy azok a Hpt. 210. § /3/ bekezdésében meghatározott, jelen részítéletben részletezett követelményeknek megfelelnek-e. Erre a vizsgálatra a per során nem került sor. A kereset is csak általánosságban hivatkozott a rendelkezések tisztességtelenségére arra alapítottnak, hogy az ok-listában felsorolt körülmények nem voltak kellően világosak, átláthatók, kiszámíthatók. Az alperes is csak általánosságban adta elő a kereseti kérelemmel kapcsolatos védekezését. Sem az első, sem a másodfokú bíróság nem vizsgálta tételesen az ok-listában foglaltakat.

E körülményekre tekintettel a Legfelsőbb Bíróság nem látott lehetőséget arra, hogy a felülvizsgálati eljárásban maga végezze el az ok-listákban szereplő feltételek tételes vizsgálatát az ott felsoroltak fentiek szerinti megfelelőségének megállapítása érdekében, majd érdemben állást foglaljon a jogvita eldöntése szempontjából a megítélése szerint relevanciával bíró olyan kérdésben, melynek vizsgálata a megelőző eljárásokban nem merült fel és mely kérdéssel kapcsolatban ez ideig a felek sem nyilatkoztak tételesen. Az ezzel ellentétes eljárás nem felelne meg a Pp. szabályainak és a tisztességes eljáráshoz fűződő alapjog sérelmével járna.

Az érdemi döntés meghozatalát az is kizárta, hogy a perben nem nyert tisztázást a keresettel támadott ÁSZF és kölcsönszerződések ok-listát tartalmazó rendelkezéseinek időbeli hatálya. Azok nyilvánvalóan nem léphettek hatályba 2008. június 9-én, hiszen ez esetben az alperes az ok-listákban szereplő, az egyoldalú szerződésmódosításra okot adó körülményeket nem igazíthatta volna a több mint egy évvel később elfogadott Magatartási Kódex rendelkezéseihez. Amennyiben a keresettel támadott rendelkezések 2010. január 1-ét követően léptek hatályba, akkor a jelen részítéletben kifejtettek irányadók. Amennyiben korábban, akkor vizsgálni kell, hogy az ok-listában foglaltak megfelelnek-e a 2010. január 1. előtt hatályos rendelkezéseknek. Csak az adott rendelkezés hatálybalépésétől kezdődően állapítható meg az ok-listában szereplő egyes körülmények esetleges érvénytelensége.

Mindezekre tekintettel a Legfelsőbb Bíróság hatályon kívül helyezte az elsőfokú ítéletre kiterjedően a jogerős ítéletnek azt a rendelkezését, mellyel megállapította az ÁSZF I. 3.2. a), b) pontjának, a kölcsönszerződés I. 1.9. a), b) pontjának, az ÁSZF II. 3.2. a), b) pontjának és további a), b), c) pontjának, a kölcsönszerződés II. 4.8. a), b) pontjának érvénytelenségét és az elsőfokú bíróságot e körben új eljárásra és új határozat hozatalára utasította. Ez a rendelkezés a Pp. 275. § /4/ bekezdésének második fordulatán alapul.

Az új eljárásban a feleknek nyilatkozniuk kell arról, hogy álláspontjuk szerint a vitatott szerződési feltételek megfelelnek-e a Legfelsőbb Bíróság jelen határozatában megfogalmazott követelményeknek. Arra kell felhívni a feleket, hogy minden, az ok-listában szereplő körülményről tételen nyilatkozzanak. Lehetőséget kell adni arra, hogy a felperes és a védekező alperes érvekkel alátámasztott részletes előadását megtehesse, esetleges bizonyítási indítványait előterjeszthesse. Szükség esetén nem mellőzhető a bizonyítási eljárás lefolytatása sem. Tisztázni szükséges a tényállást abban a körben is, hogy a jelenleg hatályos ÁSZF-ek, és kölcsönszerződések egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó rendelkezései mikortól hatályosak. A felperesnek nyilatkoznia kell, hogy a jelenleg hatályos ÁSZF-ek, ill. kölcsönszerződések tekintetében mikortól, a Hpt. mely időponttól hatályos rendelkezései alapján kéri az érvénytelenség megállapítását.

A Legfelsőbb Bíróság fontosnak tartja hangsúlyozni, hogy jelen per tárgya kizárólag annak eldöntése, hogy a keresettel támadott ÁSZF-ek, illetve blankettaszerződések ok-listáiban felsoroltak érvényes feltételek-e.

Amennyiben a megismételt eljárás során bebizonyosodna, hogy egy vagy több, esetleg valamennyi feltétel nem felel meg a Hpt. rendelkezéseinek, és ezért érvénytelen, akkor ez a körülmény önmagában kizárja, hogy az adott ok alapján jogszerűen sor kerülhetett, illetve sor kerülhessen egyoldalú szerződésmódosításra.

Az egyoldalú szerződésmódosítás jogszerűségének megállapításához ugyanakkor önmagában az nem elegendő, ha az ÁSZF a Hpt. rendelkezéseinek megfelelően határozta meg azt az okot, melyre tekintettel a szerződésmódosításra sor került, ugyanis ehhez további feltételek fennállása is szükséges. Ezeket a feltételeket részben a Hpt. 210. § /4/ bekezdése, részben jelen részítélet részletezi.

Az értesítési kötelezettség elmulasztásának jogkövetkezményeiről rendelkező ÁSZF rendelkezések tekintetében a Legfelsőbb Bíróság álláspontja a következő:

Az ÁSZF I. és az ÁSZF II. 8. pontja azt rendezi, hogy az ügyfélnek a kölcsön és járulécai teljes kifizetéséig mely tényekről és eseményekről kell az alperest értesítenie.

A másodfokú ítélet az ÁSZF-ek 8. pontja azon mondatainak érvénytelenségét állapította meg, mely szerint az ott felsorolt esetekben az értesítési kötelezettség elmulasztása súlyos szerződésszegésnek minősül, és e szerződésszegés esetén az alperes jogosult a kölcsönszerződést azonnali hatályú felmondással lejárttá tenni. A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati kérelem tartalmi értékelése alapján úgy tekintette, hogy a felülvizsgálati kérelem nemcsak az ÁSZF II. 8. pontjának hivatkozott rendelkezésére vonatkozik, hanem az az ÁSZF I. 8. pontjának rendelkezésére is kiterjed.

Egyetért a Legfelsőbb Bíróság a másodfokú bírósággal abban, hogy az értesítési-tájékoztatási kötelezettség előírása indokolt a ÁSZF-ekben meghatározott esetekben, de nem felel meg az arányosság követelményének az, hogy bármely - esetleg kevésbé jelentős - adattal kapcsolatos tájékoztatási kötelezettség elmulasztásnak is a legsúlyosabb szerződésszegési szankció, az azonnali hatályú felmondás legyen a jogkövetkezménye. Hangsúlyozza a Legfelsőbb Bíróság, hogy az ÁSZF-ek hét esetkörhöz kapcsolódóan írják elő jogkövetkezményként a kölcsön azonnali hatályú felmondással való lejárttá tételét, mely jogkövetkezményt hat esetben a „haladéktalan” tájékoztatási kötelezettség elmulasztásához, egy esetben pedig az értesítési kötelezettség megtételére szabott öt napos határidő elmulasztásához kötik. Ez pedig azt jelenti, hogy az alperes akkor is jogosult élni az azonnali hatályú felmondás jogával, ha például az ügyfél, aki esetleg nem is tud a biztosíték nyújtóval szemben foganatosított végrehajtási cselekményről, e végrehajtási cselekmény megtörténte után azonnal (haladéktalanul) nem értesíti az alperest, vagy ha - feledékenysége miatt - csak a 6. napon értesíti az azonosítás során megadott adataiban bekövetkezett valamely változásról. Elsősorban az értesítési kötelezettség azonnali, illetve rendkívül szoros határidejére tekintettel kell az értesítési kötelezettség elmulasztásának következményét aránytalannak tekinteni.

Az azonnali hatályú felmondás jogát egyéb okból biztosító ÁSZF rendelkezésekkel összefüggésben a Legfelsőbb Bíróság álláspontja a következő:

Az ÁSZF I. 10.6. a)-j) pontjai és az ÁSZF II. 10.2. a)-j) pontjai, az alperes azonnali hatályú felmondásának és a kölcsöntartozás - ehhez kapcsolódó - lejárttá tételének további okait jelölik meg. E felsorolásból a másodfokú bíróság a b)-f) pontokban felsoroltak érvénytelenségét állapította meg és a Legfelsőbb Bíróság ezt a döntést is helyesnek találta.

A Legfelsőbb Bíróság álláspontja szerint is sérti az arányosság elvét, ha az alperes bármely összegű fizetési kötelezettség elmulasztása esetén, vagy bármely kötelezettség nemteljesítése,

illetve nem szerződésszerű teljesítése esetén élhet az azonnali hatályú felmondás jogával és az is, hogy nemcsak a lényeges körülményekre vonatkozó, a kölcsön céljának megvalósulásával, a visszafizetéssel, vagy a biztosítékkal kapcsolatos adatközlés valótlanúsága, illetve hiányossága szolgálhat a legsúlyosabb szerződésszegési jogkövetkezmény alkalmazásának alapjául (b., c) és d) pontok). Arra is helyesen mutatott rá a másodfokú bíróság, hogy az e) és f) pontban írt felmondási okok nem objektív körülményektől, hanem az alperes szubjektív értékítéletétől teszik függővé a felmondási ok bekövetkeztét, ugyanis kifejezetten úgy rendelkeznek, hogy ha az ügyfél, vagy ha a biztosítékot nyújtó személy pénzügyi, gazdasági vagy piaci helyzetét negatívan érintő olyan körülmény merül fel, mely az alperes megítélése szerint veszélyezteti e személyek szerződéses kötelezettségének teljesítését, vagy ha az ügyfél által vállalt fizetési kötelezettség veszélyezteti az alperes megítélése szerint a szerződéses kötelezettségek teljesítését, akkor jogosult az alperes a kölcsönszerződés azonnali hatályú felmondására.

A biztosítási összeggel kapcsolatos ÁSZF rendelkezésekkel összefüggésben a Legfelsőbb Bíróság álláspontja következő:

Az ÁSZF I. 6.6. pontja és az ÁSZF II. 6.2. pontja szerint az ügyfélnek a kölcsön és járulékai fedezeteként szolgáló vagyontárgy új értékére biztosítási szerződést kell kötnie, melyben kedvezményezettjeként az alperest kell megjelölnie. Ha a biztosítási esemény bekövetkezik, akkor a biztosítási összeg az alperest illeti meg, abból az alperes kielégíti követeléseit, csak az ezt meghaladó összeg illeti meg a felperest.

A Legfelsőbb Bíróság álláspontja szerint e rendelkezés azért minősül tisztességtelennek, mert bármely biztosítási esemény bekövetkezte esetén lehetőséget ad arra, hogy a biztosítási összeg egésze az alperes számlájára kerüljön átutalásra és abból az alperes - elszámolási kötelezettség mellett - követelését kielégíthesse. Az nem vitás, hogy a vagyonbiztosítás a szerződésben szereplő vagyontárgyak épségéhez fűződő érdeken alapszik és annak az értékcsökkenésnek a teljes vagy részleges fedezésére szolgál, amely a biztosítási esemény folytán a károsult vagyonában bekövetkezett. Amennyiben a fedezetül szolgáló vagyontárgy javítható, indokolt, hogy a biztosítási összeget - rendeltetésének megfelelően - a javításra fordítsák és tisztességtelen, ha a biztosítási összeget ettől eltérő célra, az alperes használja fel. Más a helyzet a felülvizsgálati kérelemben hivatkozott azon esetben, ha a biztosítéki vagyontárgy megsemmisül és a biztosítási összeget már nem is fordíthatja a tulajdonos a fedezetül adott vagyontárgy helyreállítására. Az ÁSZF I. 6.6. pontja és az ÁSZF II. 6.2. pontja azonban nem az utóbbi tényálláson alapul, hanem mindenféle differenciálás nélkül, általánosságban, bármely következményekkel járó biztosítási esemény esetére szólóan rendelkezik. A tisztességtelenség megállapítása elsősorban erre

tekintettel volt alapos.

A Legfelsőbb Bíróság a Pp. 275. § /3/ bekezdése alapján az ÁSZF I. 6.6. pont, 8. pont és 10.6. b)-f) pontjai, az ÁSZF II. 6.2. pont, 8. pont és 10.2. b)-f) pontjai érvénytelenségét megállapító ítéleti rendelkezéseket hatályában fenntartotta.

A pernyertesség-pervesztesség arányára tekintettel az alperesnek a felülvizsgálati eljárásban felmerült költségeinek 3/4 részét viselnie kell, míg a további felmerült perköltségei tárgyában az új határozatot hozó bíróságnak kell döntenie. A megállapított részperköltség 9.000 Ft részfelülvizsgálati eljárási illetékből és 30.000 Ft, ÁFA-t is tartalmazó ügyvédi munkadíjból áll. A felperesnek felülvizsgálati perköltsége nem merült fel.

A perköltségekről szóló döntés a Pp. 270. § /1/ bekezdésén, 78. §-ának /1/ bekezdésén, 275. §-ának /5/ bekezdésén és a 32/2003.(VIII.22.) IM rendelet 3. § /3/ és /5/ bekezdésén alapul.

Budapest, 2011. szeptember 27.

Dr.Vezekényi Ursula sk. a tanács elnöke
Dr.Lőrincz Györgyné sk. előadó-bíró
Gyöngyösiné dr.Gyügyei Klára sk. bíró